ТАҚРИЗ

ба автореферати диссертатсияи Сулаймонзода Нилуфар Сулаймон дар мавзуи «Методикаи ташаккули тафаккур ва салоҳиятмандии омӯзгорони ояндаи забони англисӣ тавассути кор бо матнҳои таълимӣ», барои дарёфти дараҷаи илмии номзади илмҳои педагогӣ аз рӯйи ихтисоси 5.3.5.9 – Назария ва методикаи таълими забонҳои хориҷӣ (забони англисӣ) пешниҳод шудааст.

Дар низоми муосири таҳсилоти забонҳои хориҷӣ тағйир ёфтани талабот ба омӯзгори оянда зарурати ҷустуҷӯ ва татбиқи шаклу усулҳои нави омодасозии касбиро ба миён овардааст. Дар чунин шароит омӯзиши забони англисӣ танҳо ба азхудкунии воҳидҳои луғавию грамматикӣ ва ташаккули малакаҳои коммуникативӣ маҳдуд намешавад. Аз омӯзгори оянда қобилияти таҳлил, муқоиса, шарҳ додан, тафсир намудани иттилоот ва истифодаи дониш дар вазъиятҳои касбӣ низ талаб карда мешавад. Аз ин нуқтаи назар, интихоби мавзуи диссертатсияи Сулаймонзода Нилуфар Сулаймон дорои аҳамияти назариявӣ ва методӣ мебошад.

Ҷанбаи қобили таваҷҷуҳи таҳқиқот дар он аст, ки муаллиф матни таълимиро ҳамчун объекти одии омӯзиш не, балки ҳамчун воситаи ташкили фаъолияти фикрӣ ва касбии омӯзгори оянда баррасӣ менамояд. Чунин муносибат имконият медиҳад, ки фаъолияти донишҷӯ аз қабули тайёри маълумот ба дарки амиқ, таҳлил ва тафсири мазмуни матн гузарад. Маҳз ҳамин самт дар асоси консепсияи умумии таҳқиқот қарор гирифтааст.

Мақсад ва вазифаҳои таҳқиқот ба масъалаи мазкур мувофиқ буда, муаллиф барои расидан ба ҳадафи гузошташуда як қатор вазифаҳои назариявӣ ва амалиро муайян кардааст. Аз ҷумла, таҳлили мафҳумҳои асосии тафаккур ва салоҳияти касбӣ-педагогӣ, муайян намудани имкониятҳои дидактикии матнҳои таълимӣ, таҳияи модели методӣ ва санҷиши таҷрибавии самаранокии методика ба самтҳои асосии таҳқиқот дохил мешаванд.

Аз ҷиҳати методологӣ истифодаи равиши герменевтикӣ яке аз хусусиятҳои асосии кори диссертатсионӣ ба шумор меравад. Муаллиф кӯшиш намудааст, ки фаҳмиш ва тафсири матнро бо рушди фаъолияти маърифатии донишҷӯ пайваст намояд. Дар баробари равиши герменевтикӣ равишҳои фаъолиятӣ, шахсиятӣ-фаъолмандӣ ва лингвокоммуникативӣ низ истифода шудаанд. Интихоби чунин маҷмуи равишҳо имкон медиҳад, ки матн ҳам аз

ҷиҳати мазмуну забон ва ҳам аз нуқтаи назари фаъолияти донишҷӯ мавриди истифода қарор гирад.

Яке аз ҷиҳатҳои муҳими диссертатсия кӯшиши муаллиф барои пайвастани се унсур – тафаккур, салоҳиятмандӣ ва кор бо матн – дар доираи як методика мебошад. Агар ҳар яке аз ин унсурҳо алоҳида мавриди таҳқиқ қарор гирад, натиҷаи илмӣ метавонад маҳдуд бошад. Аммо дар таҳқиқоти мазкур онҳо ҳамчун қисматҳои бо ҳам алоқаманди раванди омодасозии касбии омӯзгор баррасӣ шудаанд.

Дар қисми навгонии илмӣ натиҷаҳои таҳқиқот нисбатан мушаххас пешниҳод гардидаанд. Аз ҷумла, муаллиф модели рушди тафаккур ва салоҳиятмандии омӯзгорони ояндаи забони англисиро таҳия намуда, механизми дидактикии истифодаи матни таълимӣ ва технологияи таҳлил ва тафсири онро асоснок кардааст.

Аҳамияти назариявии таҳқиқот дар такмили тасаввурот оид ба имкониятҳои матни таълимӣ дар раванди омодасозии омӯзгори оянда зоҳир мегардад. Дар баробари ин, таҳқиқот барои рушди масъалаҳои методикаи таълими забони англисӣ, махсусан дар самти ташкили фаъолияти таҳлилӣ ва тафсирии донишҷӯён, маводи муайян пешниҳод менамояд.

Аҳамияти амалии кор низ қобили зикр аст. Методикаи пешниҳодшуда метавонад дар раванди машғулиятҳои таълимӣ, ҳангоми кор бо матнҳои англисӣ, дар таҳияи супоришҳои таҳлилӣ ва эҷодӣ, инчунин дар ташкили фаъолияти мустақилонаи донишҷӯён истифода шавад. Натиҷаҳои таҳқиқот барои таҳияи маводи таълимӣ ва методӣ низ аҳамияти муайян дошта метавонанд.

Ҷанбаи муҳими дигари таҳқиқот дар он аст, ки муаллиф кӯшиши тасдиқи пешниҳодҳои назариявиро тавассути таҳқиқоти таҷрибавӣ анҷом додааст. Гузаронидани кори таҷрибавӣ дар муассисаҳои таҳсилоти олии педагогии Тоҷикистон имкон фароҳам овардааст, ки имконияти истифодаи методика дар шароити воқеии омодасозии омӯзгорони оянда санҷида шавад.

Мазмуни диссертатсия дар се боб инъикос ёфта, ҳар яке аз онҳо вазифаи муайянро дар ҳалли масъалаи умумии таҳқиқот иҷро менамояд. Аз ин лиҳоз, сохтори корро метавон ҳамчун пайдарҳамии мантиқии асоснокунии назариявӣ, пешниҳоди ҳалли методӣ ва арзёбии натиҷаҳои таҷрибавӣ арзёбӣ намуд.

Боби якум ба таҳлили асосҳои назариявию методологии масъала бахшида шуда, дар он мафҳумҳои тафаккур ва салоҳияти касбӣ-педагогӣ,

равиши герменевтикӣ ва нақши матни таълимӣ дар омодасозии омӯзгори ояндаи забони англисӣ баррасӣ гардидаанд. Мазмуни ин боб заминаи илмии таҳияи методикаи пешниҳодшударо фароҳам меорад.

Боби дуюм ҷанбаи методии таҳқиқотро фаро гирифта, масъалаҳои марбут ба технологияҳои кор бо матн, истифодаи имкониятҳои дидактикии он ва таҳияи амсилаи рушди тафаккур ва салоҳияти касбӣ-педагогиро дар бар мегирад. Дар ин қисмат ғояҳои назариявии боби аввал ба шаклҳои мушаххаси фаъолияти таълимӣ ва методӣ табдил дода мешаванд.

Боби сеюм ба қисми таҷрибавии таҳқиқот бахшида шуда, ташкили озмоиш, марҳилаҳои он, меъёрҳо ва нишондиҳандаҳои арзёбӣ ва натиҷаҳои бадастомадаро фаро мегирад. Маводи ин боб барои муайян намудани самаранокии методикаи пешниҳодшуда ва санҷиши натиҷаҳои таҳқиқот аҳамияти асосӣ дорад.

Дар маҷмуъ, се боби диссертатсия робитаи байни ҷанбаҳои назариявӣ, методӣ ва таҷрибавии таҳқиқотро таъмин намуда, имкон медиҳанд, ки масъалаи гузошташуда аз асосноккунии илмӣ то санҷиши амалии роҳи ҳалли он пайгирӣ карда шавад.

Бо вуҷуди ҷиҳатҳои мусбат, дар автореферат баъзе эродҳои ҷузъӣ низ ба назар мерасанд:

1. Ҳангоми тавсифи методика баъзе усулҳои кор бо матн номбар гардидаанд, вале нишон додани як ё ду намунаи мушаххаси супоришҳои таҳлилӣ матни авторефератро боз ҳам возеҳтар мегардонд.
2. Дар қисми навгонии илмӣ натиҷаҳои бадастомада хеле фишурда баён шудаанд. Каме васеътар шарҳ додани хусусияти фарққунандаи методикаи пешниҳодшуда аз таҷрибаҳои маъмули кор бо матн ба мақсад мувофиқ мебуд.

Эродҳои мазкур ҷузъӣ буда, хусусияти тавсиявӣ доранд ва ба натиҷаҳои асосии илмии таҳқиқот таъсири ҷиддӣ намерасонанд.

Дар маҷмуъ, диссертатсияи Сулаймонзода Нилуфар Сулаймон таҳқиқоти мустақилона ва бaанҷомрасида буда, дар он масъалаи муҳими методикаи таълими забони англисӣ – истифодаи имкониятҳои матни таълимӣ барои рушди тафаккур ва салоҳиятмандии омӯзгори оянда – мавриди омӯзиш қарор гирифтааст.

Муаллиф заминаҳои назариявию методологии масъала, имкониятҳои дидактикии матнҳои таълимӣ, технологияҳои кор бо матн ва модели рушди

тафаккуру салоҳиятмандиро пешниҳод намуда, онҳоро дар фаъолияти таҷрибавӣ санҷидааст.

Бо дарназардошти гуфтаҳои боло, автореферати диссертатсияи Сулаймонзода Нилуфар Сулаймон дар мавзуи «Методикаи ташаккули тафаккур ва салоҳиятмандии омӯзгорониояндаи забони англисӣ тавассути кор бо матнҳои таълимӣ» ба талаботи муқарраргардида ҷавобгӯ буда, муаллифи он барои дарёфти дараҷаи илмии номзади илмҳои педагогӣ аз рӯйи ихтисоси 5.3.5.9 – Назария ва методикаи таълими забонҳои хориҷӣ (забони англисӣ) сазовор мебошад.

Тақриздиҳанда:
Номзади илмҳои педагогӣ, и.в дотсенти
Кафедраи забонҳои хориҷии
Донишгоҳи технологии Тоҷикистон Шамсова Бибихосият Қудратовна

17.08.2026.с
Суроға: 734061, Ҷумҳурии Тоҷикистон, ш.Душанбе,
кӯч. Н.Қарабоев 63/3.
Тел: (992)907703132.
E-mail:bibikhosiyat26@mail.ru

Имзои Шамсова Бибихосият Қудратовнаро тасдиқ мекунам.
Сардори раёсати кадрҳо, коргузорӣ ва назоратии
Донишгоҳи технологии Тоҷикистон Абдуназаров А.Ҷ.